

รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มดะวะฮ์ที่มีต่อกิจกรรม การเยี่ยมเยียนชุมชน

COMMUNICATION PATTERN OF DAWAH THROUGH COMMUNITY VISIT ACTIVITY

ณัฐพงศ์ สุวนดี*

Nattpong Suandee*

พรพรหม ชมงาม*

Pornprom Chomngam*

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 * Graduate students, Master of Communication Arts Program in Strategic Communications, Bangkok University
 * Email: nattapong.s@bu.ac.th
 ** รองศาสตราจารย์ และปริญญาเอก ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
 ** Associate Professor and Ph.D., Public Relations Department, School of Communication Arts,
 Bangkok University
 ** Email: pornprom.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ที่มีต่อกิจกรรมการเยี่ยมเยียนชุมชน” นี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์ โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตะวะฮ์ใช้วิธีการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication) ที่มีทิศทางการสื่อสาร 3 รูปแบบ คือ การสื่อสารจากบนลงล่าง การสื่อสารจากล่างขึ้นบน และการสื่อสารแนวนอน โดยตลอดกิจกรรมกลุ่มตะวะฮ์ใช้การสื่อสารเชิงวัจนะคือภาษาพูดเป็นหลัก ส่วนปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์คือ ปัญหาด้านภาษา ปัญหาด้านอารมณ์และความรู้สึก และปัญหาด้านพฤติกรรมซึ่งผลจากการวิจัยจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์และประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่นต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร ทิศทางการสื่อสาร กลุ่มตะวะฮ์

Abstract

This research of “Communication Pattern of Dawah through Community Visit Activity” is a qualitative research aiming to study the patterns and communicative problems of Dawah through communication visit activity. An In-depth interview was used to collect data in this activity. The results showed that Dawah used a Face to Face communication pattern through the direction of communication was divided into 3 patterns as follow: upward, downward and horizontal communication patterns. By Dawah used a verbal communication all activities. The communicative problems of this activity were language, emotional and behavioral problems. For the results of this research were used as the guidelines for this activity development and applying for other activity in the next time.

Keywords: Communication Pattern, Direction of Communication, Dawah

ที่มาและความสำคัญ

ช่วงปี ค.ศ. 1855-1944 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยินเดียตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ในช่วงเวลานั้นอังกฤษได้นำเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาเผยแพร่อย่างกว้างขวาง สิ่งที่มาส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ปั่นป่วนและเกิดการลุกฮือทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ มิได้ส่งผลกระทบแต่เพียงภาพรวมต่อวัฒนธรรมอินเดีย เท่านั้น แต่มุสลิมในประเทศอินเดีย ณ ขณะนั้น ก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกัน ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา ส่งผลให้สภาพสังคมอิสลามในช่วงเวลานั้น เริ่มมีความเสื่อมถอยและเหินห่างจากหลักคำสอนอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดขบวนการเรียกร้องและต้องการฟื้นฟูอัตลักษณ์อิสลามในประเทศอินเดียเกิดขึ้นตามมา ในช่วงเวลานั้น “กลุ่มตะวะฮีย์” ภายใต้การนำของ “เมอลานา อิลียาส” ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการฟื้นฟูอิสลามเป็นอย่างมาก ขณะนั้นกลุ่มตะวะฮีย์มีศูนย์กลางการบริหารงานอยู่ที่มัสยิดนิซามุดดิน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลเมวัต บริเวณชานเมืองของกรุงนิวเดลี โดยกลุ่มตะวะฮีย์เริ่มต้นฟื้นฟูอิสลามจากเมืองนี้และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง กระทั่ง ปัจจุบันกลุ่มตะวะฮีย์ได้แพร่กระจายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยรูปแบบกิจกรรมสำคัญๆ ของกลุ่มตะวะฮีย์นั้น จะเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังประชาชนให้รวมตัวกันแล้วแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ ออกเดินทางเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชนบทตามเมืองต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อทำการเรียกร้องเชิญชวนชาวบ้านในชุมชน ให้พยายามยึดหลักคำสอนและหลักปฏิบัติอิสลามไว้อย่างเคร่งครัด กระทั่งในปี ค.ศ. 1934 กลุ่มตะวะฮีย์ได้แพร่ขยายแนวคิดและรูปแบบการดำเนินกิจกรรมจากอินเดียและกระจายไปยังประเทศสำคัญต่างๆ ทั่วโลกอย่างเช่น ในประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม แคนาดา สวีเดน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น (อับดุลลาตีฟ การ์รี, 2554)

ประเทศไทย กลุ่มตะวะฮีย์ได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมและเผยแพร่แนวคิดโดยเอนอามูลหะซัน หนึ่งในผู้นำของกลุ่มตะวะฮีย์เมื่อปี พ.ศ. 2508 ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในสมัยท่านจุฬาราชมนตรี ส่วนสุวรรณศาสน์ ซึ่งขณะนั้นตรงกับช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชโดยมีหะยีสุฟุ่ ข่าน เป็นผู้นำในประเทศไทยในขณะนั้น จากนั้นกลุ่มตะวะฮีย์ได้ขยายแนวคิดและกิจกรรมไปยังจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือก่อนที่จะขยายไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศอย่างไรก็ดีกลุ่มตะวะฮีย์ได้มีการรายงานให้ท่านจุฬาราชมนตรีได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา นอกจากนั้นกลุ่มตะวะฮีย์ยังได้มีการจัดชุมนุมใหญ่ขึ้นหลายครั้งในทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ โดยการจัดชุมนุมแต่ละครั้งจะมีมุสลิมมาร่วมชุมนุมเป็นจำนวนมาก กลุ่มตะวะฮีย์ยังมีส่วนบริหารจัดการส่วนกลางในประเทศไทยอยู่ 2 แห่งคือ มัสยิดอัลนุร ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และมัสยิดอัลมาดานี ตั้งอยู่บนถนนราชภัฏภูเก็ต เขตเมืองบุรี กรุงเทพมหานคร นอกจากนั้น กลุ่มตะวะฮีย์ยังมีการจัดตั้งศูนย์บริหารกิจการส่วนย่อยด้วยการกำหนดเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมไปยังมัสยิดและชุมชนต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยมีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตะวะฮีย์มาแล้วหลายหมื่นคน (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2531)

โมห์หมัด อับดุลกาเดร์ (2520) ได้อธิบายไว้ว่า การดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮีย์ นั้นได้นำเอาส่วนหนึ่งจากจริยวัตรของท่านศาสดามุฮัมมัด (ขอความสันติจงมีแก่ท่าน) มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมอาจทำในช่วงเวลาเช้า กลางวันหรือช่วงเย็นก็ได้ นอกจากนั้นยังได้อธิบายถึงแนวปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรม ที่ต้องประกอบไปด้วย ผู้นำทาง ผู้พูดและหัวหน้าคณะ โดยผู้นำทางซึ่งควรเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน จะเป็นผู้ทำหน้าที่นำทางกลุ่มตะวะฮีย์ไปยังบ้านเรือนต่างๆ ในชุมชนทีละหลังและเป็นผู้ที่เริ่มต้นทักทายผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้าน จากนั้นผู้ที่รับหน้าที่ในการพูดของกลุ่มตะวะฮีย์จะเริ่มต้นด้วยการพูดทักทายชาวบ้านแนะนำคณะที่มาเยี่ยมเยียนและบรรยายเรื่องความสำคัญของศาสนาแบบกระชับให้ผู้ฟังโดยใช้เวลาเพียงสั้นๆ จากนั้นจะพูดทั้งท้ายด้วยการแจ้งกำหนดการที่กลุ่มจัดขึ้นและเชิญไปละหมาดร่วมกันที่มัสยิด โดยกลุ่มตะวะฮีย์มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติขณะดำเนินกิจกรรมไว้เป็นหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. ระหว่างที่มีการพูดกับชาวบ้าน ผู้ร่วมกลุ่มคนอื่นจะต้องนั่งและร่วมเป็นผู้ฟัง
2. ผู้ร่วมกลุ่มทั้งหมดห้ามยื่นหน้าประตูบ้าน ของผู้ฟัง
3. ห้ามสวดสวดสวดเข้าไปในบ้าน

4. ห้ามเข้าไปพูดคุยในบ้าน (เวลามีจำกัด)
5. ระหว่างเดินควรลดสายตาต่ำ (เพื่อความสำรวม)
6. ขณะดำเนินกิจกรรมต้องมีการรำลึกถึงอัลลอฮ์ มีการคิดใคร่ครวญและขอทานงานที่ดีจากพระองค์ ต้องมีความอดทนและไม่แสดงกิริยาอันเป็นที่น่ารังเกียจ
7. ขณะเดินให้เดินเรียงแถวและชิดด้านขวา
8. หัวหน้าคณะจะต้องทำหน้าที่ในการดูแลและรักษาวินัย กฎ ข้อปฏิบัติและควบคุมเรื่องการใช้เวลา

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัย เรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ที่มีต่อกิจกรรมการเยี่ยมเยียนชุมชน” โดยผลจากการวิจัยที่ได้นั้นอาจนำไปสู่แนวทางในการพัฒนากิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์และประยุกต์ใช้ในกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากกิจกรรมด้านศาสนา อีกทั้งยังเป็นผลดีในด้านการเรียนรู้กิจกรรมต่างศาสนา ภายใต้งคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในเมืองไทยอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร

ปรมะ สตะเวทิน (2540) ได้อธิบายแนวคิดรูปแบบการสื่อสารสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การสื่อสารที่ใช้ถ้อยคำหรือการสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) ซึ่งหมายถึง ภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นถ้อยคำของมนุษย์ในแต่ละกลุ่มสังคมที่สร้างขึ้นโดยมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อแสดงว่าภาษาเหล่านั้นแทนภาพของสิ่งต่างๆ ส่วนการสื่อสารที่ไม่ใช้ภาษาถ้อยคำหรือการสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication) ได้แก่ การใช้ท่ากิริยาท่าทางที่เรียกว่า “ภาษากาย” ที่เป็นการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาให้เห็น ส่วนวัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ นั้นจะเรียกว่า “ภาษาวัตถุ” ซึ่งเป็นการสื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันโดยแบ่งได้ดังนี้

1.1 ภาษากายหรือภาษาท่าทาง (Physical Language) ประกอบไปด้วย 1.1.1) สายตา (Eye Contact) ได้แก่ การมอง การสบตา การจ้องหรือตาขวาง เป็นการสะท้อนถึงความรู้สึกของผู้พูดได้ 1.1.2) การแสดงสีหน้า (Facial Expression) ได้แก่ การแสดงออกทางสีหน้าอันแสดงถึงลักษณะอารมณ์ 1.1.3) การแสดงท่ากิริยาท่าทาง (Gestures) ได้แก่ การใช้ส่วนของอวัยวะของร่างกายเคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ 1.1.4) ระยะห่างของบุคคล (Personal Space) ได้แก่ การรักษาระยะห่างของร่างกายระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงถึงระดับความสัมพันธ์ของบุคคล

1.2 ภาษาวัตถุ (Object Language) คือ การตีความหมายของวัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องเช่น บุคคลที่มีโครงสร้างสูงใหญ่จะสื่อความหมายถึง ความแข็งแรง ความน่าเกรงขาม 1.2.1) วัตถุประเภทที่ประกอบเป็นบุคลิกภาพ (Personality) ตัวอย่างบุคคลจะเลือกใช้วัตถุลักษณะต่างๆ มาประกอบเป็นบุคลิกภาพของตนเอง เช่น เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า ซึ่งสื่อถึงความหมายของนิสัย ค่านิยม รสนิยม และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งประกอบเป็นบุคลิกภาพของบุคคล 1.2.2) วัตถุประเภทที่มีความหมายเฉพาะ (Specific) และความหมายไม่เฉพาะเจาะจง (Non Specific) วัตถุที่มีความหมายเฉพาะ เช่น ดอกมะลิ หมายถึง พระคุณของแม่ สำหรับวัตถุประเภทความหมายไม่เฉพาะเจาะจง (Non Specific) มักเป็นวัตถุทั่วไป ได้แก่ กระแฉก ผ้าเช็ดหน้า กรรไกร ผู้รับอาจสื่อความหมายว่า

1.3 ภาษาธรรมเนียมและมารยาท (Etiquette and Manners) เป็นการแสดงพฤติกรรมตามธรรมเนียมและมารยาทของสังคมนั้น เช่น ธรรมเนียมไทย “ใครไปถึงเรือนชานต้องต้อนรับ” เป็นต้น

นอกจากนั้น ชิตาภา สุขพล่า (2548) ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การสื่อสารของบุคคลอย่างน้อย 2 คน โดยปรากฏตัวต่อกันเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ทั้งในรูปวจนภาษาและอวัจนภาษา มีการแลกเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทำให้เกิดการเกิดสื่อสารแบบสองทาง โดยทั่วไปการสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะคือ

1. การสื่อสารแบบสองต่อสองหรือเผชิญหน้า (Face to Face or Interpersonal Communication) เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคนเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน การสื่อสารแบบนี้ ทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันกระทำการสื่อสารตอบโต้กัน ผลัดเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งและผู้รับกันไปเรื่อยๆ จนกระทั่งบรรลุจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร

2. การสื่อสารระหว่างกลุ่มบุคคล (Group Communication) สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะโดยลักษณะแรก คือการสื่อสารกลุ่มย่อยเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งร่วมกันกระทำการกิจกรรมอย่างเดียวกันและสามารถติดต่อกันได้ทั่วถึงทันที การสื่อสารลักษณะนี้มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบสองต่อสอง ส่วนลักษณะที่สอง คือ การสื่อสารกลุ่มใหญ่ เป็นการสื่อสารที่เพิ่มความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น เช่น การสื่อสารภายในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ และวิธีการสื่อสารจะต้องใช้สื่อต่างๆ เข้ามาช่วย จึงมีลักษณะเป็นทางการมากขึ้น และอาจกลายเป็นการสื่อสารทางเดียวได้ในที่สุดเนื่องจากสมาชิกของกลุ่มอาจไม่สามารถมีปฏิกริยาย้อนกลับและตอบสนองได้ทันทั่วทั้ง

นอกจากนั้น ยังสามารถจำแนกทิศทางการสื่อสารตามการไหลเวียนของสารได้ดังนี้

1. ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่าง (Upward Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังว่ามีสถานะที่เหนือกว่าไม่ว่าจะด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม

2. ทิศทางการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Downward Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่มีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่งที่น้อยกว่าผู้พูด

3. ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวระนาบ (Horizontal Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลระหว่างบุคคลที่อยู่ในสถานะหรือระดับใกล้เคียงกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการดะวะฮ์

ดะวะฮ์ตามความหมายตรงตัวในภาษาอาหรับ แปลว่าชักชวน ในที่นี้ใช้เป็นความหมายถึงการเชิญชวนผู้คนให้ฟื้นฟูศาสนา ปรับปรุงการปฏิบัติศาสนกิจของตนเอง ผู้คนในครอบครัว สังคมตลอดจนกว้างไกลขนาดเชิญชวนทุกคนในโลกที่เป็นมุสลิม ให้สนใจปรับปรุงตนเองในเรื่องของหน้าที่ต่อพระเจ้า เช่น การปฏิบัติศาสนกิจ ตลอดจนการฟื้นฟูแบบอย่างของท่านศาสดามุฮัมมัด (ข้อความสันติจึงมีแต่ท่าน) รวมทั้งการดำเนินชีวิตในทุกด้านให้มาอยู่ในการดำเนินชีวิตของผู้คน การดะวะฮ์เป็นงานที่ท่านศาสดาเคยปฏิบัติและสาวกทั้งหลายก็สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันอย่างไรก็ตามนักปราชญ์ของอิสลามบางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับหลักการปฏิบัติของกลุ่มดะวะฮ์ ซึ่งก็เป็นความคิดเห็นที่แตกต่างในบางแง่มุมเท่านั้น (สุรียา อร่ามวงศ์, 2554) สอดคล้องกับ มะสาการี อาแด (2543) ที่อธิบายไว้ว่า “ดะวะฮ์” เป็นคำที่เริ่มใช้โดย เมาลานาอิลียาส ผู้ก่อตั้งกลุ่ม โดยกลุ่มดะวะฮ์นั้น หมายถึง กลุ่มผู้ที่ทำงานเชิญชวนมวลมนุษยชาติสู่ลัทธิอิสลามและเผยแผ่สารของพระองค์

นอกจากนั้น คำว่า ดะวะฮ์ ยังมีผู้นิยามความหมายไว้ทางด้านภาษาและทางด้านวิชาการกล่าว คือ คำว่าดะวะฮ์ทางด้านภาษาให้ความหมายไว้ว่า การเชิญชวน การเผยแพร่หรือการขอพรต่อพระเจ้าเป็นเจ้า ในขณะที่มีนักวิชาการอิสลามบางส่วนได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของคำว่าดะวะฮ์คือ การแสวงหาและการเรียกร้องสิ่งหนึ่งกล่าวคือการส่งเสริมบุคคลหรือกลุ่มชนให้อยู่กับเป้าหมายของตนเช่นเรียกร้องสู่การทำความดีหรือเรียกร้องสู่การปฏิบัติศาสนกิจ (นุรุดดีนอัब्ดุลเลาะฮฺ ดากอฮา, 2548) สอดคล้องกับ

(อำนาจ มะหะหมัด, 2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การแสวงหา ความต้องการและการเรียกร้อง สิ่งหนึ่ง ส่วนคำว่า ตะวะฮ์ ที่มีความหมายทางด้านวิชาการ คือ การเผยแพร่ศาสนาของอัลลอฮ์ แก่มวลมนุษยชาติ การเชิญชวนไปสู่สัจธรรม การสั่งใช้ในเรื่องความดี การห้ามปรามและยับยั้ง ในการทำสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงห้ามซึ่งลักษณะในการตะวะฮ์อัลลอฮ์นั้นยังสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. ร็อบบานียะฮ์ ในที่นี้หมายถึง ระบบ วิธีและอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบในการเชิญชวนสู่อัลลอฮ์ ซึ่งเป็นรากฐานที่มาจากพระผู้เป็นเจ้า

2. มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาที่สมบูรณ์ มิใช่เป็นเพียงแค่ว่าคนที่ครบถ้วนสมบูรณ์ทางด้านสมองเท่านั้น แต่ต้องมีความเฉลียวฉลาด มีความคิดที่สามารถนำเสนออิสลาม ให้ประจักษ์แก่มนุษยทั้งหลายด้วย

3. มีความจริงไม่เปลี่ยนแปลง หมายถึง เนื้อหาของการตะวะฮ์นั้นไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่สิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงได้ คือ วิธีการและหนทาง ซึ่งการแปรเปลี่ยนจะขึ้นอยู่กับสถานที่

4. มีความเป็นสากล โดยการตะวะฮ์อิสลามนั้น มิได้เฉพาะเจาะจงไปยังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือเฉพาะเจาะจงเฉพาะชนเผ่าอาหรับเท่านั้น แต่การเชิญชวนสู่อัลลอฮ์นั้น ต้องมีความครอบคลุมทุกพื้นที่ๆ เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ (นุรุดดีน อับดุลเลาะฮ์ ดากอฮา, 2548)

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพในการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ด้วยวิธีการจัดบันทึกและการบันทึกเสียง โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติไว้ว่าต้องเป็นเพศชาย ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามหรือเป็นมุสลิมใหม่ที่นับถือศาสนาอิสลามมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี และเป็นผู้ที่เคยได้รับการเชิญชวนผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนของกลุ่มตะวะฮ์มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ครั้งเท่านั้น เกี่ยวกับรูปแบบและปัญหาด้านการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนนั้นใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปแต่ละประเด็นที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เพื่อตรวจสอบความเหมือนและความต่างของข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลในแต่ละราย จากนั้นจะนำข้อมูลที่สรุปได้ในแต่ละประเด็นย่อยมาเชื่อมโยงเพื่อหาข้อสรุป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 25 คน โดยสถานที่ในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเฉพาะชุมชนที่มีโรงเรียนสอนศาสนาอยู่ในชุมชนเท่านั้นเนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ให้ข้อมูลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักคำสอนพื้นฐานของศาสนาอิสลาม ส่วนสถานที่ในการเก็บข้อมูลนั้นประกอบไปด้วย ชุมชนมุสลิมคลองเตย ชุมชนมุสลิมทับช้าง ชุมชนมุสลิมสุเหร่าแดง (ท่าอิฐ) และชุมชนมุสลิมคลองหนึ่ง นอกจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาศาสนาอิสลามและข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อเป็นองค์ประกอบในการศึกษา โดยจำแนกไว้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาศาสนาอิสลาม

- สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ	จำนวน 18 คน
- ศึกษาผ่านสื่อชนิดต่างๆ	จำนวน 7 คน

ข้อมูลพื้นฐานด้านอาชีพ

- รับราชการ	จำนวน 1 คน
- พนักงานบริษัทเอกชน	จำนวน 7 คน
- พนักงานธนาคาร	จำนวน 2 คน
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	จำนวน 1 คน
- ทำธุรกิจส่วนตัว	จำนวน 7 คน
- รับจ้างทั่วไป/ว่างงาน	จำนวน 6 คน
- ข้าราชการเกษียณอายุ	จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนามาจากแนวคิดและทฤษฎี ซึ่งคำถามจะแบ่งออกเป็น ประเด็นที่ 1 รูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนประกอบไปด้วย การสื่อสารแบบเผชิญหน้า การสื่อสารแบบกลุ่มย่อย ทิศทางการสื่อสาร การสื่อสารเชิงวัจนะ และการสื่อสารเชิงอวัจนะ ส่วนประเด็นที่ 2 ปัญหาด้านการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน ประกอบด้วย ปัญหาด้านภาษา ปัญหาความพร้อมด้านอารมณ์และความรู้สึก และปัญหาความพร้อมด้านพฤติกรรม

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษารูปแบบการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชน

1.1 การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to Face Communication)

ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนรูปแบบนี้ เป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง สอดคล้องกับที่ ชิตาภา สุขพลา (2548) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การสื่อสารของบุคคลอย่างน้อย 2 คน โดยปรากฏตัวต่อหน้ากันเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ทั้งในรูปวัจนภาษาและอวัจนภาษา มีการแลกเปลี่ยนบทบาทในการเป็นผู้ส่งสารและรับสาร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่นำทางจะนำกลุ่มตะวะฮ์เดินเยี่ยมชาวบ้านในชุมชนตามบ้านที่ละหลังคาเรือนในชุมชนและเมื่อถึงบ้านของผู้ฟังแล้ว ผู้นำทางของกลุ่มตะวะฮ์จะกล่าวทักทายผู้ที่อยู่ในบ้านด้วยน้ำเสียงที่ดังพอควรเพื่อให้ผู้ที่อยู่ในบ้านได้ยิน จากนั้นเมื่อชาวบ้านออกมาทักทาย กลุ่มตะวะฮ์จะเริ่มสนทนาด้วยการแนะนำตัวและชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเยี่ยมเยียน โดยกิจกรรมนี้กลุ่มตะวะฮ์จะยืนพูดกับผู้ฟังแบบเผชิญหน้า โดยผู้พูดจะทำหน้าที่ในการอธิบายถึงเรื่องราวและความสำคัญของศาสนาโดยใช้เวลาไม่นาน จากนั้นผู้พูดทิ้งท้ายด้วยการพูดเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมที่กลุ่มจัดขึ้นในมัสยิด โดยตลอดกิจกรรมนั้นจะมีการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาในการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังอยู่ตลอดเวลา

1.2 การสื่อสารแบบกลุ่มย่อย (Small Group Communication)

ในการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น เมื่อจำแนกรูปแบบของการดำเนินกิจกรรมโดยการพิจารณาจากจำนวนสมาชิกแล้ว พบว่า มีรูปแบบของกิจกรรมด้านการสื่อสารแบบกลุ่มย่อย สอดคล้องกับถินันท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2533) ที่กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารและเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง โดยปกติแล้วจะเป็นการสื่อสารที่ผู้พูดและผู้ฟังปรากฏตัวต่อหน้ากัน ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ อาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะของการสื่อสารกลุ่มย่อยที่มีบุคคลมากกว่า 2 คนขึ้นไป สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันได้โดยตรง โดยถือว่าเป็นการสื่อสารที่สมบูรณ์และมีโอกาสบรรลุจุดประสงค์ได้ดีที่สุด ซึ่งกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนแต่ละครั้งจะมีสมาชิกที่เป็นกลุ่มตะวะฮ์จำนวนต่างกันไม่กำหนดจำนวนที่แน่นอน โดยผลการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีจำนวนตะวะฮ์ที่ร่วมกิจกรรมราว 4-10 คน โดยขณะดำเนินกิจกรรมนั้น ทั้งชาวบ้านและกลุ่มตะวะฮ์จะมีการสื่อสารโต้ตอบกันไปมาอย่างทั่วถึงตลอดการดำเนินกิจกรรม

1.3 ทิศทางการสื่อสาร

ทิศทางการสื่อสารของกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชน โดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น พบว่า ขณะดำเนินกิจกรรมจะมีทิศทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มตะวะฮ์กับชาวบ้านแบ่งได้ 3 ทิศทางซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชิตาภา สุขพลา (2548) ประกอบด้วย

1.3.1 ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่าง (Downward Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ฟังว่ามีสถานะที่เหนือกว่าไม่ว่าจะด้านใดด้านหนึ่งก็ตาม ผลการศึกษา พบว่า ในบางกรณีขณะดำเนินกิจกรรมนั้นจะมีทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่างผ่านคุณลักษณะบางประการของผู้พูดที่ส่งสารไปยังผู้ฟัง กล่าวคือผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์บางคนจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งและอายุที่สูงกว่าชาวบ้านหรือ

บางกรณีผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในเรื่องศาสนาที่ดีและได้รับการยอมรับจากผู้ฟังหรือบางกรณีผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์จะเป็นผู้ที่มีการประสบการณ์การใช้ชีวิตมากกว่าผู้ฟังที่มีอายุน้อยกว่า สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ช่วงเวลาในการพูดนั้นเป็นช่วงที่มีทิศทางสื่อสารที่มีลักษณะ ทิศทางการสื่อสารจากบนลงล่างเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ทิศทางการสื่อสารดังกล่าวจะพบได้บางครั้งของการทำกิจกรรมเท่านั้น

1.3.2 ทิศทางการสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Upward Communication) เป็นทิศทางการสื่อสารที่มีลักษณะของสารหรือข้อมูลจากบุคคลที่มีตำแหน่ง คุณลักษณะทางความคิด ความรู้ อายุหรือเป็นผู้ที่มีสถานะอย่างใดอย่างหนึ่งที่น้อยกว่าผู้พูด ในกรณีของการสื่อสารผ่านกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนรูปแบบนี้พบว่า ในบางกรณีจะมีทิศทางการสื่อสารจากผู้ฟังไปยังผู้พูดกล่าวคือ เมื่อผู้ฟังเกิดข้อสงสัยหรือมีข้อซักถามเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ในเรื่องศาสนานั้น ผู้ฟังจะถามกลับไปยังผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์โดยตรงซึ่งทิศทางการสื่อสารจากล่างขึ้นบนรูปแบบนี้จะเกิดขึ้นในช่วงของการบรรยายศาสนาซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

1.3.3 ทิศทางการสื่อสารแบบแนวนอนหรือแนวนาบ (Horizontal Communication) จากการศึกษ พบว่า ระหว่างที่มีการดำเนินกิจกรรมจะมีทิศทางการสื่อสารแนวนอนหรือแนวนาบเกิดขึ้นในช่วงแรกของกิจกรรมที่มีการทักทายพูดคุยกันระหว่างกลุ่มตะวะฮ์กับชาวบ้านก่อนจะถึงช่วงที่มีการบรรยายเรื่องศาสนา นอกจากนั้น ทิศทางดังกล่าวยังพบได้อีกในช่วงท้ายของกิจกรรมซึ่งทั้งสองช่วงเวลาดังกล่าวนั้นพบว่าบ่อยครั้งจะเป็นการพูดคุยในเรื่องราวทั่วไป ไปที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนาแต่อย่างใด

1.2 การสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal Communication) คือ การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนที่เป็นถ้อยคำของมนุษย์ในแต่ละกลุ่ม สังคมหรือชาติ สร้างขึ้นโดยมีข้อตกลงร่วมกันเพื่อภาษาเหล่านั้นใช้แทนในภาพของสิ่งต่างๆ ภาษาพูดจะใช้เสียงพูดเป็นถ้อยคำ ส่วนภาษาเขียนจะใช้ตัวอักษรประสมเป็นถ้อยคำซึ่งในสังคมนั้นๆ จะต้องเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจร่วมกันสอดคล้องกับที่ ประมุข สตะเวทิน (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการสื่อสารที่มีการส่งข่าวสารตอบกลับไปมาระหว่างผู้สื่อสารโดยผู้สื่อสารแต่ละฝ่ายจะเป็นทั้งผู้ส่งและผู้รับในขณะเดียวกันผู้สื่อสารมีโอกาสทราบปฏิกิริยาตอบสนองของระหว่างกันซึ่งสามารถจำแนกตามภาษาสัญลักษณ์ที่แสดงออกแบ่งเป็นได้ทั้งการสื่อสารเชิงวัจนะที่หมายถึง การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาพูดหรือเขียนเป็นคำพูดในการสื่อสารและรูปแบบการสื่อสารในเชิงอวัจนะ หมายถึง การสื่อสารโดยใช้รหัสสัญญาณอย่างอื่น ซึ่งผลการศึกษากิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้นพบว่ามีรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะด้วยวิธีการพูดเป็นหลักโดยกลุ่มตะวะฮ์จะใช้วิธีการพูดในการสื่อสารกับผู้ฟังในการดำเนินกิจกรรมเป็นหลักนับตั้งแต่เริ่มต้นด้วยการทักทายชาวบ้านที่เป็นผู้ฟังตามบ้านทุกหลังคาเรือน จากนั้นกลุ่มตะวะฮ์จะใช้วิธีการพูดแนะนำตนเองการอธิบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการมาเยี่ยมเยียน การอธิบายเรื่องราวทางศาสนา การพูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กระทั่งการพูดคุยทั้งท้ายกับชาวบ้านจบจนเสร็จสิ้นกิจกรรมการพูดจึงเป็นวิธีหลักในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนั้นระหว่างการทำกิจกรรมผู้ฟังก็จะใช้วิธีการพูดในการพูดคุยโต้ตอบกับกลุ่มตะวะฮ์ในขณะที่มีการดำเนินกิจกรรมเช่นกัน

1.3 การสื่อสารเชิงอวัจนะ (Non-verbal Communication) คือการใช้ท่ากิริยาท่าทางที่เรียกว่าภาษากายซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น ผลการศึกษาพบว่า มีรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะภาษาที่แบ่งออกได้ดังนี้

1.3.1 ภาษากาย (Physical Language) หมายถึงภาษาที่อยู่ในรูปของการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนหนึ่งส่วนใดที่เป็นการสื่อความหมายอย่างหนึ่งอย่างใดต่อผู้รับสาร โดยกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านของกลุ่มตะวะฮ์นั้น พบว่า มีการสื่อสารด้วยการใช้ภาษากายทั้งจากกลุ่มตะวะฮ์และผู้ฟังอยู่ตลอดเวลาช่วงของการทำกิจกรรมกล่าวคือเริ่มต้นตั้งแต่การแนะนำตัวกับผู้ฟังซึ่งทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีการแสดงภาษากายด้วยการจับมือทักทายกันตามธรรมเนียมอิสลามเพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังก่อนที่จะมีการบรรยายเรื่องศาสนา ถัดมาในช่วงที่มีการบรรยายเรื่องศาสนาผู้พูดส่วนใหญ่จะใช้มือแสดงท่าทางประกอบการบรรยายรวมทั้งมีการแสดงลีลาที่เคร่งขรึมและน้ำเสียงที่นุ่มนวลขณะพูด ทั้งนี้เนื่องจากศาสนาเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งผู้พูดจะต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้เกิดความรู้สึกเชิงลบกับผู้ฟังซึ่งไม่เคยรู้จักกันมาก่อน อีกทั้งผู้พูดต้องการชี้ให้ผู้ฟังเห็น

ถึงความสำคัญและความจำเป็นของศาสนา ดังนั้น การแสดงภาษากายจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกคล้อยตาม

1.3.2 ภาษาธรรมเนียมและมารยาท (Etiquette and Manners) เป็นการแสดงพฤติกรรมตามธรรมเนียมและมารยาทของสังคมนั้น เช่น เมื่อมีบุคคลมาที่บ้านเจ้าของบ้านก็จะพูดคุยด้วยรอยยิ้มและไมตรีจิตเพื่อแสดงถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นต้น ในกรณีของกิจกรรมเยี่ยมชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะฮันนัพบว่า ทุกครั้งที่กลุ่มคณะฮันนัพบชาวบ้านในชุมชน จะมีการใช้ภาษาธรรมเนียมและมารยาทในขณะดำเนินกิจกรรมทุกครั้งโดยกลุ่มคณะฮันนัพบจะมาเยี่ยมจะทำการทักทายชาวบ้านด้วยการกล่าวคำทักทายแบบอิสลามด้วยการให้สลามด้วยคำว่า “อัสสลามูอะลัยกุม” ซึ่งหมายถึง ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่าน ในขณะที่ชาวบ้านจะกล่าวตอบด้วยคำว่า “วาลลัยกุมมุสลาม” ที่หมายถึง ขอความสันติสุขจงประสบแด่ท่านเช่นกัน พร้อมกับการจับมือทักทายกันแบบอิสลาม นอกจากนั้น ภาษาธรรมเนียมและมารยาทรูปแบบนี้ยังพบได้อีกครั้งในช่วงท้ายก่อนจบกิจกรรมทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการกล่าวคำทักทายแบบอิสลามระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามดังกล่าว นอกจากจะเป็นการแสดงถึงความเป็นมิตรระหว่างกันแล้ว การทักทายรูปแบบนี้ยังเป็นแนวปฏิบัติที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ขอความสันติสุขจงมีแด่ท่าน) ได้ทำไว้เป็นแบบอย่างซึ่งผู้ใดที่ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวจะได้รับผลบุญที่มากมายตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามอีกด้วย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มคณะฮันนัพบ

ในการศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารกิจกรรมเยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชน โดยกลุ่มคณะฮันนัพบผู้วิจัยได้สรุปปัญหาด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ปัญหาด้านภาษา

2.1.1 ภาษาต่างประเทศ ผู้วิจัยพบปัญหาเรื่องการใช้ภาษาในกรณีที่กลุ่มคณะฮันนัพบมีผู้ทำหน้าที่พูดกับชาวบ้านเป็นชาวต่างชาติและผู้พูดใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารขณะพูดกับชาวบ้านในชุมชน โดยปัญหาภาษาต่างประเทศที่พบมากที่สุดคือผู้ที่มีความรู้ลักษณะความต่อเนื่องในการฟังเรื่องศาสนา เนื่องจากช่วงเวลาที่ยานกิจกรรมจะมีผู้ทำหน้าที่ในการแปลความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่ต้องการสื่อสารที่ละประโยคสลับกันไปมาระหว่างภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศ นอกจากนั้น ปัญหาด้านภาษาต่างประเทศที่ผู้ฟังประสบคือปัญหาด้านความสามารถในการแปลภาษาซึ่งพบว่าบางกรณีผู้แปลไม่สามารถอธิบายความหมายได้ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้ ปัญหาด้านการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้พูดและปัญหาที่เกิดจากผู้แปลภาษานั้น ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าเป็นปัญหาที่พบได้มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น อีกทั้งกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นกิจกรรมที่มีช่วงระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมเพียงสั้นๆ ดังนั้น ผู้ฟังส่วนใหญ่จึงเห็นว่าการฟังเรื่องราวศาสนาที่ผู้ฟังส่วนใหญ่ต่างมีความรู้ความเข้าใจอยู่แล้วนั้น จึงไม่ใช่ปัญหาที่สำคัญแต่อย่างใด

2.1.2 สำเนียง ผู้วิจัยพบปัญหาด้านสำเนียงในการใช้ภาษา ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกรณีที่ผู้พูดจากกลุ่มคณะฮันนัพบเป็นผู้ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ภาคใต้มากที่สุด โดยปัญหาด้านสำเนียงนั้นยังพบได้อีกในบางกรณีคือผู้พูดเป็นชาวต่างชาติที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างดำเนินกิจกรรมซึ่งส่วนมากที่พบนั่นจะเป็นชาวเมียนมาและชาวกัมพูชาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยทั้งสิ้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความความยากลำบากในการเข้าใจความหมายจากสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวพบได้เพียงส่วนน้อยเท่านั้น อีกทั้งผู้ฟังส่วนใหญ่ต่างมีความเข้าใจในตัวผู้พูดว่าเป็นผู้ที่มาจากต่างถิ่นซึ่งอาจมีปัญหาด้านการใช้สำเนียงระหว่างการสื่อสารอยู่บ้างซึ่งปัญหาดังกล่าวผู้ฟังส่วนใหญ่ก็พร้อมที่จะปรับตัวในการรับฟัง

2.1.3 คำศัพท์ ผู้วิจัยพบปัญหาด้านการใช้คำศัพท์ ขณะระหว่างที่มีการทำกิจกรรม โดยปัญหาที่พบนั้น จะพบได้ในขณะที่ผู้พูดจากกลุ่มตะวะฮ์อธิบายเรื่องราวคำสอนหรือการตักเตือนกันเรื่องศาสนา ซึ่งบางครั้งผู้พูดใช้คำทับศัพท์เป็นภาษาอาหรับ โดยไม่ได้ให้ความหมายภาษาไทยกับผู้ฟังซึ่งปัญหาดังกล่าวจะพบได้ในบางกรณีเท่านั้นปัญหาการใช้คำทับศัพท์ส่วนใหญ่ที่พบจะเป็นภาษาอาหรับที่มาจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานซึ่งผู้พูดอาจเข้าใจได้ว่าผู้ฟังสามารถเข้าใจในสิ่งที่ต้องการสื่อสารจึงไม่มีการอธิบายความหมายเนื่องจากความเป็นมุสลิมเช่นกัน

2.2 ปัญหาความพร้อมด้านอารมณ์และความรู้สึก

ผลการศึกษาพบว่าปัญหาด้านความพร้อมและความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม เยี่ยมเยียนชาวบ้านในชุมชนโดยกลุ่มตะวะฮ์นั้น บ่อยครั้งที่ผู้ฟังจะต้องประสบกับปัญหาด้านการปรับเปลี่ยนด้านอารมณ์และความรู้สึกร่วมในการฟังเรื่องราวเนื่องจากรูปแบบการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้ทำการนัดหมายเวลาหรือมีการกำหนดวาระไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยพบว่าบ่อยครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลเกิดความรู้สึกไม่พร้อมในการรับฟังเรื่องราวซึ่งมีความละเอียดอ่อนและเนื้อหาที่ค่อนข้างจริงจังขณะที่กำลังทำภารกิจด้านอื่นอยู่ นอกจากนั้น ยังพบว่าบางกรณีชาวบ้านฟังการพูดเรื่องราวคำสอนด้วยความรู้สึกเกรงใจเนื่องจากกลุ่มตะวะฮ์เป็นผู้ที่เดินทางมาถึงหน้าบ้าน

2.3 ปัญหาความพร้อมด้านพฤติกรรม

ผู้วิจัยพบว่าปัญหาด้านความพร้อมเชิงพฤติกรรมของผู้ฟังนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้บ่อยครั้งซึ่งผลการศึกษาพบว่า บางกรณีที่ผู้ฟังกำลังติดภารกิจที่ต้องทำในขณะที่กลุ่มตะวะฮ์เดินทางมาพบที่บ้านทำให้บางครั้งกิจกรรมต้องดำเนินไปด้วยความรวดเร็วมากขึ้นส่งผลให้ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมขาดความเหมาะสมเนื่องจากเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมมีความสั้นมาก ในขณะที่รูปแบบการดำเนินกิจกรรมต้องเริ่มต้นตั้งแต่การทักทาย แนะนำวัตถุประสงค์ของการทำงาน กิจกรรมการพูดคุยแนะนำกันในเรื่องศาสนา อีกทั้งการพูดเพื่อโน้มน้าวเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมสิ่งเหล่านี้ จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมและบางครั้งชาวบ้านต้องปฏิเสธที่จะเข้าร่วมฟังเนื่องจากมีภารกิจที่จำเป็นต้องทำในช่วงเวลานั้น

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า รูปแบบการสื่อสารจากกิจกรรมของกลุ่มตะวะฮ์เป็นการสนับสนุนคำสอนตามหลักคัมภีร์อัลกุรอานที่กล่าวไว้ว่า ให้มีคนหนึ่งทำหน้าที่ในการอุทิศตนเพื่อเชิญชวนผู้คนในการรักษาคุณธรรมความดีและตักเตือนซึ่งกันและกันเพื่อเป็นการปกป้องจากการกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามหลักศาสนา โดยกิจกรรมดังกล่าวนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการการดำรงความเป็นมุสลิม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษา เรื่อง การสื่อสารของกลุ่มตะวะฮ์ที่มีต่อกิจกรรมการเยี่ยมเยียนชุมชนนั้นมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การเลือกผู้ทำหน้าที่ในการร่วมสนทนากับชาวบ้านกลุ่มตะวะฮ์ควรมีการคัดเลือกผู้พูดที่มีสถานภาพด้านต่างๆใกล้เคียงกับผู้ฟัง เช่น การศึกษา อายุ อาชีพ เป็นต้น นอกจากนั้น ผู้พูดควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ และสามารถโน้มน้าวผู้ฟังภายในระยะเวลาสั้นๆ ได้ดี
2. การใช้ภาษาต่างประเทศของผู้พูดในกรณีที่เป็นชาวต่างชาติ กลุ่มตะวะฮ์ควรมีการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ในการแปลความหมายที่มีความสามารถในการอธิบายให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้ง่าย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมเพียงสั้นๆ อีกทั้งเรื่องราวที่พูดควรมีเนื้อหาที่กระชับและเป็นเรื่องราวที่ไม่ซับซ้อนมากเกินไป ส่วนปัญหาด้านสำเนียงในการพูดนั้นมิใช่ข้อเสนอแนะว่าควรมีการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ในการพูด โดยพิจารณาจากบริบทของแต่ละชุมชนว่ามีพื้นฐานการใช้ภาษาแบบใด เช่น ชุมชนที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในภาคกลาง ควรเลือกผู้ที่มีสำเนียงในการใช้ภาษากลางมาทำหน้าที่ในการพูด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้ง่าย นอกจากนั้น ผู้พูดควรดัดใช้คำทับศัพท์กับชาวบ้านหรือหากมีความจำเป็นต้องใช้ ผู้พูดควรมีการอธิบายคำศัพท์นั้นๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจได้มากที่สุด

3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายล่วงหน้า กลุ่มตะวะฮ์ควรมีการหาข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มผู้ฟังจากผู้ที่ทำหน้าที่นำทางซึ่งเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ฟัง เช่น อายุ อาชีพ พื้นฐานความรู้ด้านศาสนาบริบทต่างๆ ของชุมชน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาด้านการสื่อสารและปัญหาอื่นๆ ที่อาจตามมาอย่างไรก็ตาม ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเพียงผลการศึกษาที่ได้ผ่านบางแง่มุมของผู้รับสารซึ่งเป็นชาวบ้านในชุมชนแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากมีการศึกษาถึงกลยุทธ์ด้านการสื่อสารผ่านแง่มุมของผู้ส่งสารจากกลุ่มตะวะฮ์ ซึ่งผลที่ได้ก็นั้น อาจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการดำเนินกิจกรรมเยี่ยมเยียนชุมชนฯ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมอื่นๆ ได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

- ชิดาภา สุขพหล้า. (2548). *การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อิรันนท์ อนุวัชรวิวงศ์. (2533). *การสื่อสารระหว่างบุคคล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ณ ฌาน.
- นุรุดดีนอับดุลเลาะฮ์ ดากอฮา. (2548). *หลักกการตะวะฮ์ในอิสลาม*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <https://muallimnote.wordpress.com/2014/04/22/dakwah/>
- ปรมะ สตะเวทิน. (2540). *หลักนิติศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- มะสาการี อาแด. (2543). *แนวคิดเชิงซูฟีของกลุ่มตะวะฮ์ดัลลิหม์ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โมห์หมัด อับดุลกาเดร์. (2520). *มาตะวะฮ์กันเกิด*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ์.
- สุริยา อร่ามวงศ์. (2554). *ประวัติความเป็นมาของตะวะฮ์*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <https://sites.google.com/site/hassanlinun/dax-wah-tab-likh>
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2531). *กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวไทยมุสลิม*. กรุงเทพฯ: กองทุนสง่ารัฐจิระอำพร.
- อับดุลลาตีฟ การ์รี. (2554). *กลุ่มพื้นฟูอิสลาม ญามาอะฮ์ตะวะฮ์ดัลลิหม์*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://khozki-shahaan.blogspot.com/2001/02/moghul.html>
- อานาจ มะหะหมัด. (2551). *การเชิญชวนผู้คนสู่หลักอิสลาม*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.yalannanbaru.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539242360&Ntype=21>